

сома су мање познате од X хромосома. Између њих се разлика појављује у локализацији гена, дужини варијација, флуоресцентном бојењу итд. Полни хромосоми се могу специјалним бојењем доказати у ћелијама слузокоже усне дупље, корена длаке и у крви. У ћелијама корена длаке мушкарца нема телашаца која јасно флуоресцирају у ширем пољу. Овакви налази имају значај у судскомедицинској пракси ако је у питању нејасан пол. Дијагноза мушког пола иде путем искључивања. То значи: ако у ћелијама нема телашаца која флуоресцирају онда оне припадају мушкој особи. Ова метода се може применити и у случајевима псеудо-хермафродитизма, као и када се у врхних спортисткиња жели утврдити пол. Познато је да врсне спортисткиње могу учествовати на великим такмичењима тек после утврђивања секс-хроматина. За преглед се узимају ћелије корена длаке или ћелије епитела усне дупље.

У крвним елементима, на пример, леукоцитима могу се наћи телашаца која флуоресцирају и то има значаја у одређивању пола. Ово је могуће у живих особа, док се у постморталном доказивању налази на потешкоће. Ипак постоји могућност да се у одређеном бременском интервалу после смрти направни обојени препарат. У лимфоцитима из свеже крви поуздано се може доказати пол, а ако су трагови крви старији од 30 дана, дијагноза пола је несигурна. Најбоље је да се користе ћелије буббуса длаке. Међутим, постоје прецизне методе за бојење и других ткива (рскавица, мишићи, кожа, јетра, бубрези).

Одређивање пола из трагова крви могуће је само ако су трагови релативно свежи. Досадашња испитивања су показала да се јака флуоресценција Y хромосома јавља само у крви човека и мужјака гориле. Због тога овакав налаз указује да се ради о крвн људског порекла, и то: о крви мушкарца (теоријски може да буде и мужјак горила). Ако нема флуоресценције, трагови крви потичу од животиња или жене.

Понекад је потребно да се идентификује крв која је узета у циљу хемијско-токсиколошке анализе на алкохол. Поред хематолошких анализа може се у лимфоцитима открити и секс-хроматин чак и после две године од тренутка узимања крви, под условом да се крв чува на температури 2 до 4^оС. Трулежно измењена крв није погодна за флуоресцентно бојење.

Идентификација сперме преко флуоресцентног микроскопа описана је још 1966. године. Бојење флуорохромом атебринске групе глава сперматозоида флуоресцира у око 50 од сто случајева, а флуоресцирају и нека ћелијска једра. Налаз је специфичан и олакшава верификацију сперме.

Аутор ове монографије је изнео методик у рада и истовремено је указао на могуће пропусте и техничке грешке. На основу ове монографије може да се изведе закључак да се предложеном техником дијагностике могу добити корисне информације у идентификацији пола, сперме и, уз одређену резерву, у утврђивању патернитета.

Проф. др Михајло Лукић

Diplomchemiker Dr.-Ing. Klaus Dieter Pohl (Institut für gerichtliche Medizin und Versicherungsmedizin der Universität Freiburg i. Br.): Naturwissenschaftlich-kriminalistische Spurenanalyse bei Verkehrsunfaellen. (Arbeitsmethoden der medizinischen und naturwissenschaftlichen Kriminalistik. Herausgegeben von E. Weinig und S. Berg. Band 14). Verlag Max Schmidt-Römhild, Lübeck, 1975.

Актуалност саобраћајне делинквенције и борба против ње једноставно намећу наше интересовање за изванредно савесно рађену студију К. Д. Пола (Klaus Dieter Pohl) о криминалистичкој анализи трагова код саобраћајних удеса. На 227 страница са 10 табела, 131 сликом и три прегледа аутор нам је систематски изложио сложену проблематику откри-

вања и разјашњавања трагова код саобраћајних удеса. Његова излагања заснована су на богатом коришћењу криминалистичке литературе и на властитим истраживањима.

Могуће трагове код саобраћајних удеса аутор је сврстао у две велике групе, наиме он разликује *отиснуте* и *нанесене* трагове, и да би отклонило било какву сумњу он је одмах на почетку одредио и њихове појмове. Тако отиснути трагови обухватају све белеге отиска, притиска и огреботине, који су махом рељефни, јасни и оштрих ивица, а које возило формира на оштећеном материјалу или на његовој околини, као и обрнуто, док нанесени трагови представљају све материјалије које су од возила пренесене на место извршења дела или на жртву, с тим да ово преношење може бити и обрнуто. У оквиру ове основне класификације уз многа друга разликовања аутор је подвргао истраживању и презентирао нам јако богат каталог трагова код саобраћајних удеса.

Марљиво и са пуно акрибије аутор нам је дао не само широк преглед познатих метода научног откривања и искоришћавања како органских тако и неорганских трагова код саобраћајних удеса, већ је на темељу властитих истраживања био у могућности да нам изнесе и богат репертоар новијих физичких, физичкохемијских и микрохемијских поступака проучавања трагова. Излагање је у сваком случају обогачено ауторовим резултатима и изванредним сликама. У целини узето пред нама је савремени спектар напретка у физичко-хемијском прилазу откривању и искоришћавању материјалија код саобраћајних удеса. Није на одмет посебно скренути пажњу на ауторова проучавања саставних делова одеће и разних врста синтетичких влакана, ово последње у вези са савременом индустријском производњом.

Аутор није пропустио да нам укаже и на три основна правила која треба поштовати приликом избора и примене поступака истраживања трагова, наиме ради се о томе да би требало да поступак изискује што мање потребног материјала, с тим што би било идеално да анализа појединих компонената махом хетерогено састављеног материјала за испитивање не делује разорно; да метод пружи по могућству велики број међусобно независних информација о врсти и пореклу истраживаног материјала, пошто се само тако може постићи далекосежна индивидуализација одговарајућих супстанци; и да је потребно да се информација добије што брже, истовремено са високим степеном могућности репродукције. На овај начин аутор нам је скренуо пажњу и на однос између индивидуализације и идентификације материјала код проучавања трагова код саобраћајних удеса.

Ако се за моменат осврнемо на чињеницу не само великог броја саобраћајних удеса, већ узмемо у обзир и околност да смо често суочени са саобраћајним удесима код којих немамо сведока, а у највећем броју случајева пред нама су и веома тешке последице удеса, онда са дубоким уверењем можемо рећи да је Др Пол својом студијом пружио значајан и користан прилог савременој криминалистици. При овом се радо сећамо речи професора Н. Waldera када он истиче да се језик криминалиста одликује елементом универзалности, наиме да они имају један језик који им омогућава међусобно споразумевање и разумевање.

Проф. др Драгољуб В. Димитријевић

Georgy Haraszti: SOME FUNDAMENTAL PROBLEMS OF THE LAW OF TREATIES, AKADEMIAI KIADO, BUDAPEST, 1973, str. 438.

Књига G. Haraszti-а, професора Универзитета у Будимпешти и члана Сталног арбитражног суда, »Some fundamental problems of the Law of Treaties«, представља драгоцен прилог у настојањима, која након доношења Бечке конвенције о уговорном праву (1969) бележе сталан успон, да се расветле проблеми сложеног ткива међународног уговорног права.